

Rahi Hete.

Namalu, Kauai, Mei 3, 1849.

HE KANIKAU ALOHA NA KEKAHI KEIKI KULA I HALA NA MAKAHIKI 15: E KOHIA ANA E KA LUNAAUHAU E HELE I KA POALUA, KANIKAU IHO LA OIA I KA NAAUAO PENEI.

He u, he manaolana a me ke aloha ia oe e ka naauao, Ka pua Lose o ko Hawaii nei pacaina, Ka pahu kani e ne ana i na moku, Aloha kahi a kaua e hele ai, Aloha ke kula o Hanamaulu a me ke one o Alio, Aloha ka wai au o Wailua a me ke kalukalu o Kapaa, Aloha Kalalea i ka makani a me ke ao pounui o Anahola,

Aloha na pali o Koolau a me ka ua nui o Hanalei, Aloha o Waioli i ke koekoe a me ka limu ka kanaka o manuakepa i ke one o Mahamoku, Aloha ka ulu hala au o Naue i ke kai a me Haena i ka lae o ka ia,

Aloha ke ahi lele o Kamaile a me ka auhulaana o Milohi,

Aloha ka Pahapaha o Polihale a me ke one kani o Nohili,

Aloha Mana i ka ai uahi ole a me ke kaha i ka ulu nui, Aloha Waimea i ka lai o Kona a me Hanapepe i ka paio a ka ino,

Aloha Koloa i ka wiliko i ka hooke a na haole, Aloha ka wai ono o Kemamo a me ka opae mahiki o Niunulu,

Aloha Nawiliwili i ka ulumano a me ka hauola o Kalapaki, Mai Kalahaki a Niunulu kahi a kaua e holoholo ai, Aloha ka pali o Kuleia o Kalanipuu au ana i ke kai, Kipuni Haupua paa i ka ua noe,

Hehee na mauna hoolale i na kai; Kupikio ka moana aleale i ka makani, Kikii ka opua hoonahanaha i ka lewa;

Kuaua kahi ke aloha opeope i kuu manao, E ka naauao, e aloha oe,

Kuu hoa hele o kahi mehamaha, hoa kuka o ke kuluamoe,

Kuu makamaka o kahi makamaka ole, Kapale kaua imua o na lili,

Ka pua mae ole i ke awakea, Ka opiuma e eha nei o kuu naau,

Ka lei hulu puehu ole i ka makani, Ke kapa daimana alohi i kuu maka,

Ka poli ala pumehana i ke aloha, Akahi la a ke aloha i pepehi ai,

Ua eha ka iwi, ua pahole i ka nahele; Pepe ka manao a puiwa i ke aloha,

E ka naauao e hoi mai kaua he ino ae keia,

G. S. NAOKA.

Na Palapala Maoli.

NO MAUI MAI.

Mei 25. Mai Lahaina aku, hele makou ma ka mahina, a hiki i Oloalu. Hele wawae makou me ka oluolu, no ka mea, ua hanaia ke alani i keia manawa, a maikai iki. Ua maopopo ia he hapa ka pilikia o ka poe hele wawae, a me ka poe holo lio, ke hana pinepine ia na alani. Ma na aina naauao, ua auhau pinepine ia na kanaka a pau ma keia hana, no ia mea, ma na aina kuamoo, a me na ala maikai. Ua kapai ia wahi he aina naauao. Pono loa e hana pela na lili a me kanaka ma Hawaii nei, i olokaia ka hoino mai keia pae aina aku. Ua moe makou mu Oloalu i ka poalima.

Mei 26. Ua ala makou i kakahiaka nui me ka manao e pii ma ka pali mawaena o Olowalu a me Wailuku. Komo koke iloko o ka awawa o Oloalu. He wahi aina maikai, aina kalo, ma ka waha o ia awawa; aole nae i mahi pono loa ia, no ka mea, aole kanaka malaila he hapa wale no. I ko Mr. Rikeke noho ana ma Lahaina ua hele pinepine oia i Oloalu, a i kona manao aia ma Ukutuchame a me Oloalu, hookahi paha tausani kanaka. A i keia wa e noho nei, aole paha ekolu haneri. Mahea ka nui? Mahea la? Pau paha i ka make; a hele kekahi poe paha ma kahi e. Aole akaka lea ia. O ka emi ana o ko laila poe kanaka oia ka mea akaka lea, a he mea kaumaha loa ia.

A komo makou iloko o ke awawa, ua loa

kekahi muliwai e kahe mai ana. He wai anuanu, a ono loa. Lele pinepine makou i kela kapa keia kapa o ia muliwai, no ka mea, ua haki ka aina malaila. -Pela ko makou pii ana a hiki i Kiloa, he kulanakauhale ia. Malaila, he wahi aina mahi, a he wahi poe kanaka uuku e noho ana ma kela aina mehamaha. Malaila aku, nani ka luhio ka pii ana, aheane paupauaho; ma ka hana a me ka hoomanawanui ua hiki makou maluna o ka pali, ma Kaukuloa. Ua hoomaha makou ma ia wahi, me ka mahalo i na mea i ikeia. Ma ke komohana, aia ke kai, a me Lanai, a me Molokai, ma kahi kokoke i ka nana aku. Ma ka hikina, aia o Wailuku a me ke kai; o kahakai a me Hamakua. Ua akahale makou i ko makou iho ana a hiki i Kapela a me Iau. He aina maikai paha o Iau, aole nae kanaka malaila. Ua nana makou ia Kukaimoku, he mea kupainaha ia, a me na mauna e ae me ke kahaha o ka naau, a me ka mahalo i ka mea nana i hana i keia mau mea kamahao. Malaila aku, ua hele makou a hiki i Wailuku i ka wawakea. Hoomaha iki au malaila; ai fiku, inu ti, alaila hele aku a i ka wa napoo ka la, hiki au i Makawao nei, a komo iloko o ko'u hale me ke aloha i ka mea nana i malama mai ia'u, ma ka moana a ma ka aina maloo; ma ka pali a ma ka aina palahalaha.

Ma ka pepa hou, e hoakaka aku au ia oe i kekahi mau mea e pili ana i ko makou aina i Makawao nei.

Aloha oukou a pau ka mea nana i hoopuka aku i ka Elele, a me ka poe a pau i heluhelu ia pepa.

E hoolaila mai kakou a pau e Iesu Kristo, ka Haku. Amene. Na'u na GELINA.

Makawao, Maui Hikina, June 5, 1849.

Lahaina, June 21, 1849.

Auheha oe, e ka Elele. Ua hai hewa mai oe, aia ma ka pepa 19, i ka make ana o Kahookano ma Kalifonia. Aole ka! i make. Eia mai kana palapala, loa mai ia'u i keia mau la. E pai oe, i ike na makamaka ona. aia no ia ke ola la. Na D. BALAUINA.

Kalifonia, Mei 16, 1849.

I ke kahuna pule, Mr. D. Balauina, aloha oe me ka mahalo, a me kau wahine a me kau mau keiki a me na hoahanau a pau. Owau o Iuda Kahookano ko oukou makamaka aloha, ke palapala aku nei au ia oe, no na mea a'u i ike ai ma keia aina nui.

Eia ka'u mea e hai mua ia oe; ua malu ka aina, aole haunaele, ua waiho wele na waiwai he nui i na alanui, a ma na uapo, a me kahakai; ua piha loa i na pahu waiwai. Aole kaiko nana e kiai, o ke kanawai ka mea nana e kiai. Ua malamala ka la Sabati; ua pania na hale kuai, aole kuai; aka ua hana ka nui o na haole ma ko lakou makemake, ki manu i ka nahelehele. Pau ia mea.

Ua akoakoa na kanaka Hawaii ma kahi hookahi e noho nei; ua malu ko makou wahi. Ua hele mai Mi. T. D. Hana e hana i me makou, me na kumu hou, he mau kokua nana alua. Halawai makou i ka la Sabati, hora ekolu; hana ka olelo ma Mataio 21: 42. Kauoha mai la o Mi. Hana, Mai hoolihahila oukou ia makou, no ka mea, ua lohe lakou he poe inu rama ole keia; oiaio no, aole hookahi mea inu rama; aole no i lohea ua pepa, a ua pili waiwai o ko Maui poe a me ko Oahu poe kekahi.

Eia keia, ua make pono loa na mea a pau maanei; ka lola a me ka ai; hookahi haneri paona berena 8, dala. Elua kanaka kaumaha i ka na palaoa, 6 dala, aole pilikia malaila. Aka, o ka paona bipi, 12 keneta, oia ka mea kiekie, a me ka wahie kuke, 40 dala no ka paila hookahi. O ka lola toloi hapalua no ka lola hookahi. O ke kuni apama aia, nui loa ke kumukuni no ia mea; hookahi kanaka kapuai kua, hookahi tausani dala. Pau ia mea.

Ua nui loa ke anuanu ma keia aina, ua maimai makou, he kuni, he malulu; aole nae mai loa. He mau hale lola ko makou a pau loa; oia ka mea i ae ia; a ua nui ka wahie mahana; ua kokoke loa ma kahakai, a ua nui na haole e noho nei i kai nei, e kuli ana i ka maloo o ka wai o uka o Mauna. Aia i hiki i ka malamalama o lula alaila malie ka wai. Pau ia.

Eia keia, owau no ka mea hiki hope loa mai 34 o'u mau la i ka moana, ku makou i ka aina nei; oia ka la 10 o Mei. Loihia loa no ka malie, a no ka holo ole no o ka moku kekahi, a no ka makani mamua mai kekahi. Pau ia manao.

Eia keia i ko'u manao, ua hoakea mai ke Akua i ko makou alanui e hele mai ai me ka pomaikai no ka pule a ka poe haipule malaila. Oia kahi mea hoakaka ia oe. Me ka mahalo. Na Iuda KAHOOKANO.

Kalifonia, Mei 31, 1849.

Aloha oe, e Mi Kamika a me kau wahine, a me ka olua keiki, eia kuu mea hoakaka'ku ia oe.

Ua pilikia loa makou e noho nei ma Kalifonia nei, i ka mai, nui ka mai ma Kalifonia nei.

Eia ke ano o na mai, he kumu ikaika loa, a me ka li, a me ka hui anu loa, a me ka nalulu wela iloko o ke poo, a me ka nae, paupauaho koke ka hanu, o ke anu, oia ke kumu o ka mai, aka, he la no, maikai ka la e like no me ko laila la, aka, ua komo mai no ke anu iloko o ka la, a ua lilo ka la i mea ole, mai kakahiaka mai no ke anu a hiki i ke ahiahi, a mai ka po a ao, a pela mau aku no, ina i hele ke kanaka mawaho komo i ke kapa mahana a paa, papale i ka papale mahana i ke poo, komo i na kakini mahana, a me na kamaa, hoo na lima i loko o na pakeke i mahana, ke auo o keia anu komo loa iloko o ka io o ke kanaka, nolaila mai ka mai o kanaka, aka ua hai mai ke kauka haole ia makou he Piwaneka ka inoa o keia mai, he mai make, nolaila, palupalu makou a pau e nobo nei i ka mai, nawaliwali.

Eia kekahi mea hoakaka'ku ia oe, ke kauoha aku nei au ia oe, e hai aku oe i ko'u mau hoahanau a pau malaila, a me ko'u mau makamaka pono, a me ka poe e makemake ana e holo mai i ke dala i Kalifonia nei, e hai aku oe ia lakou, mai holo mai lakou i Kalifonia nei, he nui na pilikia a'u i ike iho nei. O ka uku ana i ka moku i Oahu a holo mai ia nei, akahi pilikia, o ka holo ana mai a hiki ia nei, aole e pae i uka, aia loa na dala o ke kino, a me na dala o na ukana, alaila pae i uka, alua pilikia, o ka mai, akolu pilikia, ina i manao e holo i uka i kahi o ke gula, e uku mua i ka moku, i na dala he nui \$40 a i ole ia \$35 a i ole ia \$45 a pela aku no a hiki i ka nui loa, aha pilikia holo i uka 1 hebedoma a keu aku hiki i uka, i kahi e ku ai ka moku, a lele a pae i uka, a hoolimalima i kaa a me na bipi i mea e hiki ai na ukana i uka i kahi hana dala, \$400, dala ka uku no ke kaa a me na bipi, \$500, a pela aku no a hiki i ka nui loa, alina pilikia, o ka pepeli aku pepeli mai, ki aku i ka pu, ki mai a make, aono pilikia cia ka'u kauoha ia oe, e hai mua aku oe ia lakou mai holo mai ia nei, aole pono o ke dala, he ino ke dala, he make, aia no na ka poe laka loa e hana, hana nae me ka pono ole, hana no me ka make, aole nae nei he keakea, aka, he hoakaka aku i ke ano o ke dala; he pilikia ke dala, he make ke dala, mai kuhihewa oukou he pono ke dala ma Kalifonia nei, he ino loa ke dala, aia no nae ia lakou o ka ike maka, oia ka pono, aka ea, he aloha wale aku no nei i ka poe e makemake ana e holo mai ia nei a pau i ka make.

Eia kekahi mea hoakaka hou aku. I ka la 14 o Mei ku makou i Kalifonia nei, a i ka la 18, o Mei loa makou i ka mai, mai laila mai a hiki ia nei i ka la 31 o Mei a ke komo aku nei iloko o luno, aka, aole e ola wawe keia mai.

Eia kekahi, eia no makou i kai nei o Kalifonia, aole makou i pii i uka i kahi o ka mauna gula.

Eia kekahi, i ka wa e maloo ai ka wai o ke kahawai kahi e hana i ke gula kaua nui ke Puniolo me na haole ia, manawa, pela ko makou lohe i na haole, hooke mai na Puniolo i na haole, a me na kanaka maoli.

Eia kekahi, i ka 31 iho nei o Mei pii o Kaula